

Ondanks waarschuwing geen controle op giftige stof

TATA STEEL, GEZIEN VANUIT DE KUST BIJ IJMUIDEN. FOTO FREEK VAN DEN BERGH / DE VOLKSKRANT

Tata Steel werd in 2020 al gewaarschuwd voor de aanwezigheid van chroom-6, maar controle was nooit verplicht. Daardoor is het niet duidelijk hoelang de giftige stof al in de grond zit.

TOM KRELING; JOHN SCHOORL

Staalfabrikant Tata Steel heeft nooit de verplichting gehad om te controleren op de aanwezigheid van chroom-6. Dat terwijl er aanwijzingen waren dat de giftige en kankerverwekkendstof kon ontstaan op het terrein van de fabriek. Zo waarschuwde het RIVM in 2020 nog voor het ontstaan van chroom-6 door chemische reacties. Maar de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied heeft dit jaar pas voor het eerst gecontroleerd op de aanwezigheid van deze gevaarlijke stof, die vervolgens werd aangetroffen in het grondwater. Dat bevestigt de toezichthouder na vragen van de Volkskrant over de affaire.

De Omgevingsdienst maakte onlangs bekend dat chroom-6 was gevonden in het grondwater van Tata Steel, op 5 meter diepte. De toezichthouder kondigde direct nader onderzoek aan om uit te kunnen sluiten dat het gif zich via het grondwater had verspreid.

'Optelsom van signalen'

Doordat nooit eerder gecontroleerd is op chroom-6, is onduidelijk hoelang het gif er al zit en waar het vandaan komt. De peilbuizen waarin de stof werd gevonden werden 11 jaar geleden in de grond gestopt 'ten behoeve van het monitoringsregime' waaraan Tata Steel moet voldoen, aldus een woordvoerder van de Omgevingsdienst. 'Deze peilbuizen worden jaarlijks bemonsterd op de componenten zoals afgesproken in de vergunning. Chroom maakt geen deel uit van de jaarlijkse monitoring. Dit jaar hebben we wel gemonitord op chroom, inclusief chroom-6.'

Volgens de toezichthouder was er voorheen nooit een aanleiding om te controleren op de aanwezigheid van chroom-6. Dat er dit jaar ineens wel gecontroleerd werd op de aanwezigheid van deze giftige en kankerverwekkende stof komt volgens een woordvoerder van de Omgevingsdienst door een 'optelsom van signalen'.

Uit navraag blijkt dat het belangrijkste signaal een advies van het RIVM uit 2020 is over chroom-6. Ook toen was er discussie over de mogelijke aanwezigheid van deze giftige stof. Die ontstond nadat een onderzoeksbureau chroom-6 had aangetroffen bij Harsco, een bedrijf dat op het terrein van Tata Steel restproducten verwerkt, zogeheten slakken. Tata Steel en Harsco betwijfelden dat: ze hadden zelf nog nooit chroom-6 aangetroffen en ook volgens wetenschappelijke inzichten zou er geen chroom-6 in slakken zitten.

Maar het RIVM stelde in 2020 dat er chemische reacties mogelijk waren waarbij er chroom-6 kon ontstaan bij de slakken en dat de stoffen die daarvoor nodig zijn aanwezig waren. 'Op basis van deze overwegingen is het aannemelijk dat chroom-6 aanwezig is, zoals de meetresultaten laten zien. Hoewel de theoretische verklaring die Tata Steel aandraagt klopt, kan chroom-6 gevormd worden onder de omstandigheden die in slakbergen heersen, en dan met name aan de buitenzijde van de slakbergen.'

De staalslakken van Tata Steel worden onder andere gebruikt voor weg- en waterbouw, zoals in viaducten en asfalt. Het bedrijf schrijft hierover: 'Staalslak is niet schadelijk voor de natuur, indien goed toegepast.'

Na de vondst van chroom-6 in 2020 bij Harsco liet de Omgevingsdienst een vervolgonderzoek doen waarbij de giftige stof niet werd gevonden. De toezichthouder concludeerde toen dat 'voldoende aannemelijk is dat er geen chroom-6 aanwezig is bij Harsco'.

Maar de stichting IJmondig, opgericht door bezorgde omwonenden, was gealarmeerd door het RIVM-rapport waarin stond dat chroom-6 kan ontstaan in bergen met slakken. Zo heeft Tata Steel een kunstduin aangelegd met staalslakken en zijn er inmiddels vergunningen verstrekt voor nog zo'n kunstduin. Omdat er volgens het RIVM mogelijk ook chroom-6 kan ontstaan, vroeg stichting IJmondig vorig jaar een handhavingsverzoek aan. De stichting kreeg al snel een antwoord van de toezichthouder. 'Op korte termijn zal één van onze toezichthouders een controle uitvoeren bij het bestaande kunstduin. Hierbij zal specifieke aandacht worden besteed aan het mogelijk kunnen ontstaan, verspreiden en de depositie van chroom III en VI.' Het onderzoek naar de kunstduin is nu een jaar later nog niet afgerond. Maar het verzoek van de stichting leidde wel tot breder onderzoek en dus de vondst van chroom-6 in het grondwater.

Verontreiniging

Volgens toxicoloog Paul Scheepers van het Radboudumc is de verontreiniging met chroom-6 te overzien als het op dezelfde plek blijft. Maar het gevaar bestaat volgens hem 'dat de verontreiniging zich verplaatst naar een gebied waar water wordt onttrokken voor bijvoorbeeld drinkwaterbereiding'. 'Verder zou de verontreiniging op den duur in het oppervlaktewater kunnen komen.'

De dorpsraad van het naastgelegen Wijk aan Zee heeft de provincie Noord-Holland gevraagd zo snel mogelijk in te grijpen en het grondwater en de bodem op veel meer plekken te onderzoeken op de aanwezigheid van giftige stoffen.

Een woordvoerder van waterbedrijf PWN, dat water wint in de Noord-Hollandse duinen, zegt dat er vooralsnog 'wat betreft drinkwater' geen aanleiding is om in actie te komen. De dichtstbijzijnde waterwin-gebieden liggen volgens de woordvoerder op ongeveer 1,5 kilometer van Tata Steel. 'Vooropgesteld: chroom-6 hoort niet in grondwater te zitten, maar de grondwaterstroming gaat niet richting onze winningen.'

De Omgevingsdienst heeft nu aan Tata Steel zelf gevraagd om onderzoek te doen naar de aard en omvang van de chroom-6-vervuiling. De staalfabrikant zegt dat ze het 'met grote voortvarendheid en zorgvuldigheid' willen uitvoeren om de 'oorzaak, omvang, gevolgen' helder te krijgen.
